

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СУБ'ЄКТІВ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ УКРАЇНИ

Романескул С. С.

аспірант кафедри права та правоохоронної діяльності

Центральнаукраїнський державний університет

імені Володимира Винниченка

м. Кропивницький, Україна

Правове регулювання передбачає упорядкування суспільних відносин за допомогою спеціальних юридичних засобів, якими здійснюється юридичне закріплення таких відносин, їх контроль, охорона та відновлення у разі порушення. Специфічною ознакою адміністративно-правового регулювання є його публічно-правовий характер, а відтак і особливий суб'єктний склад. Однією із сторін таких відносин є суб'єкт публічної адміністрації, який наділений владними повноваженнями.

У фаховій літературі суб'єктів адміністративного права визначають як учасників правовідносин, що володіють суб'єктивними правами та обов'язками, визначеними нормами адміністративного права. Таким чином, під суб'єктами адміністративно-правового регулювання в агропромисловому комплексі (далі – АПК) пропонуємо розуміти органи державної влади, органи місцевого самоврядування, посадових осіб, які наділені адміністративно-правовими повноваженнями щодо забезпечення реалізації державної аграрної політики, здійснення управління, нагляду, контролю та регулювання суспільних відносин в АПК, спрямованих на забезпечення продовольчої безпеки, сталого розвитку сільських територій та ефективного використання ресурсів аграрного сектору.

Розглянемо більш детально повноваження суб'єктів, які здійснюють адміністративно-правове регулювання АПК України. Конституцією України передбачено, що до повноважень Верховної Ради України (далі – ВРУ) належить прийняття законів, зокрема й в аграрному секторі, які в подальшому підписує Президент України. Крім того, ВРУ затверджує Державний бюджет, у якому встановлюються обсяги фінансування, в тому числі й АПК (субсидії, програми підтримки фермерів, компенсація кредитних ставок), визначає законодавчу базу для земельної реформи, включаючи питання обігу сільськогосподарських земель, права власності та оренди, здійснює парламентський контроль за реалізацією державної аграрної політики через комітети Верховної Ради [1].

Кабінет Міністрів України (далі – КМУ) не лише спрямовує і координує роботу міністерств, інших органів виконавчої влади, зокрема, й Міністерства аграрної політики та продовольства України, але й також приймає постанови та розпорядження, які регулюють функціонування АПК. Наприклад, постановою КМУ від 16.08.2022 № 918 затверджено Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання підтримки фермерським господарства та іншим виробникам сільськогосподарської продукції.

Головним органом, що забезпечує формування та реалізацію державної аграрної політики є Міністерство аграрної політики та продовольства України, яке наділене досить широкими повноваженнями у сфері адміністративно-правового регулювання АПК. Спробуємо виділити ключові напрями діяльності та повноважень Міністерства аграрної політики та продовольства України за відповідними сферами:

1. Формування державної аграрної політики: розробляє та впроваджує нормативно-правові акти, які регулюють АПК; визначає стратегію розвитку АПК та пріоритети державної підтримки галузі; бере участь у розробці та реалізації державних програм розвитку сільського господарства, зокрема, щодо модернізації виробництва, збереження природних ресурсів і підвищення конкурентоспроможності;

2. Управління аграрним ринком: здійснює регулювання ринку сільськогосподарської продукції, зокрема, бере участь у визначенні механізмів ціноутворення та підтримки експортних операцій; забезпечує моніторинг та прогнозування розвитку аграрного ринку; здійснює контроль за діяльністю оптових ринків сільськогосподарської продукції;

3. Розвиток сільських територій: впроваджує програми підтримки сільських територій, спрямовані на підвищення рівня життя сільського населення та розвитку інфраструктури; сприяє розвитку кооперативів і підтримці малого та середнього бізнесу в сільській місцевості; підтримує створення нових робочих місць у сільській місцевості.

4. Державна підтримка сільського господарства: реалізує програми державної підтримки сільськогосподарських виробників, зокрема компенсації за закупівлю техніки, насіння, добрив та страхування врожаїв; координує надання субсидій, грантів та інших форм фінансової допомоги аграрному сектору; бере участь у забезпеченні кредитування аграріїв на вигідних умовах;

5. Управління земельними ресурсами: забезпечує розроблення, затвердження, перевірку, перегляд, внесення змін, скасування стандартів у сфері землеустрою та охорони земель; здійснення землеустрою, а також розроблення та виконання загальнодержавних і регіональних програм з питань землеустрою, відтворення родючості ґрунтів;

6. Контроль за якістю та безпекою продукції: формує та реалізує державну політику у сфері безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, карантину та захисту рослин, ветеринарної медицини;

7. Розвиток міжнародного співробітництва у сфері АПК: проводить переговори та укладає міжнародні договори щодо співробітництва у сфері сільського господарства; сприяє інтеграції України до міжнародних ринків, зокрема до Європейського Союзу; організовує залучення іноземних інвестицій у розвиток аграрного сектору;

8. Науково-технічний розвиток АПК: координує впровадження інноваційних технологій у сільському господарстві; забезпечує державну підтримку наукових досліджень у сфері аграрного виробництва; сприяє модернізації сільськогосподарської техніки та впровадженню екологічно безпечних технологій;

9. Взаємодія з іншими органами влади: координує свою діяльність із КМУ, ВРУ та Президентом України; взаємодіє з місцевими органами виконавчої влади щодо реалізації державної аграрної політики на регіональному рівні [2].

Органом, що здійснює регулювання земельних відносин АПК є Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру (далі – Держгеокадастр), до повноважень якого віднесено, зокрема:

1. У сфері управління земельними ресурсами: організовує та здійснює державний контроль за використанням та охороною земель усіх категорій і форм власності; контролює цільове використання земель сільськогосподарського призначення; розробляє та впроваджує нормативно-правові акти щодо раціонального використання земельних ресурсів; веде Державний земельний кадастр, забезпечуючи збереження даних про земельні ділянки, їхню якість та використання;

2. У сфері проведення геодезичних і картографічних робіт: організовує розробку та актуалізацію державних топографічних карт, планів, схем і атласів, необхідних для планування сільськогосподарської діяльності; забезпечує ведення національної інфраструктури геопросторових даних;

3. У сфері контролю за використанням і охороною земель: здійснює перевірки дотримання земельного законодавства, особливо щодо захисту родючості ґрунтів у сільському господарстві; організовує заходи з охорони земель від ерозії, забруднення та інших негативних впливів; розробляє рекомендації щодо збереження та підвищення родючості ґрунтів;

4. У сфері розвитку міжнародного співробітництва: взаємодіє з міжнародними організаціями у сфері управління земельними ресурсами; бере участь у підготовці міжнародних договорів України, відповідно до законодавства укладає міжнародні договори України міжвідомчого характеру [3].

Варто зазначити, що у сфері АПК існує ряд контролюючих органів.

Слід також відзначити, що у сфері АПК існує низка контролюючих органів. Наприклад, Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів є центральним органом виконавчої влади, який реалізує державну політику у сферах безпечності та якості харчових продуктів, ветеринарної медицини, фітосанітарної безпеки, захисту прав споживачів та санітарного законодавства у сфері АПК. Державне агентство лісових ресурсів України є центральним органом виконавчої влади, який організовує ведення лісового господарства, охорону, захист та відтворення лісів, здійснює державний контроль за використанням лісових ресурсів і дотриманням екологічних норм, впроваджує заходи для збереження біорізноманіття, розвитку лісового сектору та боротьби зі шкідниками лісів. Державне агентство України з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм – це центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері меліорації земель, рибного господарства, розвитку продовольчих програм та водокористування в агропромисловому комплексі. Основні його повноваження зосереджені на забезпеченні сталого розвитку аграрного сектору, управлінні водними ресурсами для потреб сільського господарства та реалізації продовольчої безпеки.

Зазначений перелік суб'єктів, що здійснюють адміністративно-правове регулювання суспільних відносин у сфері АПК, а також їх повноважень не є вичерпним, однак формує загальне уявлення про організаційно-правову спільність функцій та компетенцій суб'єктів публічної адміністрації в аграрному секторі, а також комплексність у підході до регулювання АПК.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 08.12.2024).
2. Постанова КМУ від 12.02.2021 № 124 «Про деякі питання діяльності центральних органів виконавчої влади». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення 10.12.2024).
3. Постанова КМУ від 14.01.2015 № 15 «Про державну службу України з питань геодезії, картографії та кадастру». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення 11.12.2024).